

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 16 (493)

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

- *Зарим багш нарыг одон, медалиар шагнах тухай*

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

- *"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний гуравдахь хөтөлбөр батлах тухай*
- *Хэлэлцээр батлах тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот

2007 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Додоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2007 оны дөрөвдүгээр сарын 28

№16 (493)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

210.	Үндсэн хуулийн цэцийн 2007 оны 02 дугаар дүгнэлтийн тухай	Дугаар 34	369
------	---	-----------	-----

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

211.	Зарим багш нарыг одон, медалиар шагнах тухай	Дугаар 77	370
212.	Раднаасэдийн Санжаасүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 78	371
213.	Раднаагийн Бавуудоржид Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 79	372
214.	Санжийн Цэрэндуламд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 80	372

Гурав. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

215.	"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний гурав дахь хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 52	372
216.	Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 55	383
217.	Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай	Дугаар 65	383
218.	Тогтоолын хавсралтад нэмэлт оруулах тухай	Дугаар 66	384
219.	Тогтоол хүчингүй болгох тухай	Дугаар 67	384
220.	Хэлэлцээр батлах тухай	Дугаар 76	384

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 04 дүгээр сарын 24-ний өдөр

Дугаар 34

Улаанбаатар хот

Үндсэн хуулийн цэцийн 2007 оны 02 дугаар дүгнэлтийн тухай

Монгол Улсын 2007 оны Төсвийн тухай хууль Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Хорин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Гучин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2 дахь заалт, Тавин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг, Далдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтуудыг тус тус зөрчсөн гэх Монгол Улсын Үндсэн хуулийн

цэцийн 2007 оны 02 дугаар сарын 23-ны өдрийн 02 дугаар дүгнэлтийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцэхэд дор дурдсан нөхцөл байдал тогтоогдож байна.

1. Монгол Улсын Засгийн газрын 2002 оны 9 дүгээр сарын 18-ны өдрийн "Хөрөнгө гаргах тухай" 185 дугаар тогтоолд "Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх ажлын

хүрээнд Улсын Их Хурлын гишүүдээс ирүүлсэн хөтөлбөр, төсөл болон зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зориулж 760.0 сая төгрөгийн хөрөнгийн эх үүсвэрийг улсын төвлөрсөн төсвийн хуваарилгаадаагүй зардлаас гаргахаар шийдвэрлэсэн нь Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн" гэсэн иргэн Т.Мэндсайханы өргөдлийг Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн В.Удвал хянаж, 2002 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн 35 дугаар тогтоолыг гаргахдаа "Үндсэн хуулийн холбогдох хэсгийг зөрчсөн гэж үзэх шууд үндэслэл тогтоогдохгүй байна. ... нотолгоо хангалттай биш" гэсэн дүгнэлт хийж маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үүсгэхээс татгалзсан, уг тогтоолыг Үндсэн хуулийн цэц 2003 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдөр давж заалдах гомдлоор хэлэлцэж Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүний 35 дугаар тогтоолыг хэвээр баталж уг маргааныг эцэслэн шийдвэрлэсэн байна.

Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүний 2002 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн 35 дугаар тогтоол, Үндсэн хуулийн цэцийн 2003 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдрийн 01 дүгээр магадлал хүчинтэй байхад уг шийдвэр гарснаас 4 жилийн дараа дээрхтэй ижил агуулга, үндэслэл бүхий өргөдлийг хянахдаа Үндсэн хуулийн цэц шууд маргаан үүсгэж урьд гаргаснаасаа өөр шийдвэр гаргасан байна.

Бодит байдал, Үндсэн хуулийн цэцийн урьд гаргасан шийдвэр ийм байхад Үндсэн хуулийн цэцийн орлогч дарга /тухайн үед даргаар ажиллаж байсан/ Н.Жанцан Үндсэн хуулийн цэцийн 2007 оны 02 дугаар дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахдаа дээр дурдсан иргэн Т.Мэндсайханы өргөдлийг хянаж гаргасан Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүний тогтоолыг "Цэцийн шийдвэр биш" хэмээн хууль бус тайлбар хийж, улмаар уг тогтоолыг "давж заалдаагүй тул шийдвэр гаргаагүй" хэмээн төрийн эрх барих дээд байгууллагад худал мэдээлэл өгсөн.

2. Үндсэн хуулийн цэц 2007 оны 02 дугаар дүгнэлтийг гаргахдаа "... хөрөнгө оруулалт ..." нь Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн гэж дүгнэсэн нь ойлгомжгүй байхын зэрэгцээ энэхүү дүгнэлт нь "... улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үндсэн чиглэлийг тодорхойлж, ... улсын төсөв батлаж" Улсын Их Хурлын онцгой бүрэн эрхэд халдсан байна.

3. Улсын Их Хурал Монгол Улсын 2007 оны Төсвийн тухай хуулийг батлахдаа "сонгуулийн тойрог" гэсэн нэр томъёо хэрэглээгүй, тийм зарчим ч баримтлаагүй.

4. Үндсэн хуулийн цэц "тойрог тус бүрт тэгшитгэн хуваарилж, зарим төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн багцад тараан байршуулсан 250.0 сая төгрөг буюу нийт дүнгээрээ төсөвт туссан 19.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт нь Үндсэн хуулийг зөрчсөн" гэж дүгнэхдээ Монгол Улсын 2007 оны Төсвийн тухай хуулийн ямар зүйл, заалт Үндсэн хууль зөрчсөнийг, 19.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг түдгэлзүүлэхдээ чухам ямар төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг түдгэлзүүлэхийг тус тус заагаагүй байна.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн 30.1.3 дахь заалт болон дээр дурдсаныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 2007 оны 02 дугаар сарын 23-ны өдрийн 02 дугаар дүгнэлтийг хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй гэж үзсүгэй.

2. Энэ тогтоолыг 2007 оны 4 дүгээр сарын 24-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА** **Ц.НЯМДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Дугаар 77

Улаанбаатар хот

Зарим багш нарыг одон, медалиар шагнах тухай

Монголын багш нарын анхдугаар олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа дор дурдсан зөвлөлгөөнийг тохиолдуулан боловсролын салбарт хүмүүсийг одон, медалиар шагнасугай

ХОДОЛМӨРИЙН ГАВЪЯАНЫ УЛААН ТУГИЙН ОДОНГООР:

1. Балдандоржийн Батлхагва - Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 87 дугаар сургуулийн технологийн

багш

"АЛТАН ГАДАС" ОДОНГООР:

1. Пүрэвийн Базаррагчаа - Завхан аймгийн Улиастай сумын 11 жилийн 3 дугаар сургуулийн сургалтын менежер
2. Баатарын Батсуурь - Монгол - Солонгосын техникийн коллежийн мэргэжлийн онолын багш
3. Дашийн Буян - Орхон аймгийн "Эрдэнэт" цогцолбор сургуулийн сургалтын албаны дарга
4. Дэрэмийн Доржготов - Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын 1 дүгээр дунд сургуулийн физикийн багш
5. Содномын Маам - МУБИС-ийн Багшийн сургуулийн түүхийн багш
6. Дамдинбазарын Нарангэрэл - Архангай аймгийн Тариат сумын дунд сургуулийн биеийн тамирын багш
7. Дашзэвэгийн Нооноо - Нийслэл дэх "Өүлэн ээж" төвийн захирал
8. Дамбалпилжээгийн Сэнгэдорж - Сүхбаатар аймгийн Боловсрол, соёлын газрын дарга
9. Данзангийн Халзаа - ШУТИС-ийн Эрчим хүчний инженерийн сургуулийн багш
10. Гомбодоржийн Хоролсүрэн - Нийслэлийн Баянгол дүүргийн "Эрдмийн ундраа" цогцолбор сургуулийн ерөнхий захирал
11. Цэдэндоржийн Чойбаатар - Дорноговь аймгийн Боловсрол, соёлын газрын дарга
12. Доржавын Чулуун - Завхан аймгийн Улиастай сумын 4 дүгээр цэцэрлэгийн эрхлэгч
13. Цэрэнгийн Энхсүрэн - Өмнөговь аймгийн Даланзадгад сумын 3 дугаар сургуулийн сургалтын менежер

ХӨДӨЛМӨРИЙН ХҮНДЭТ МЕДАЛИАР:

1. Лхаасүрэнгийн Байгальмаа - Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын бүрэн дунд сургуулийн захирал
2. Түвдэнгийн Гүнжид - Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн 52 дугаар сургуулийн сургалтын менежер
3. Гонгорын Дарьсүрэн - Говьсүмбэр аймгийн 2 дугаар сургуулийн бага ангийн багш
4. Сосорбурамын Лайжинханд - Төв аймгийн Боловсрол, соёлын газрын арга зүйч
5. Сандагийн Мэнджаргал - Орхон аймгийн Орхон цогцолбор сургуулийн сургалтын менежер
6. Магсаржавын Одонтунгалаг - Архангай аймгийн Математикийн ахлах сургуулийн хими биологийн багш
7. Жанцангийн Оюумаа - Нийслэлийн Багануур дүүргийн "Боловсрол" цогцолбор сургуулийн эрүүл мэндийн багш
8. Доржийн Оюунчимэг - Нийслэлийн Багануур дүүргийн "Боловсрол" цогцолбор сургуулийн бага ангийн багш
9. Ням-Осорын Оюунчимэг - Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын 11 жилийн 1 дүгээр сургуулийн бага ангийн багш
10. Ламчингийн Туяа - ЭМШУИС-ийн Анагаахын химийн тэнхимийн багш
11. Амгалангийн Эрдэнэтуяа - Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын 1 дүгээр сургуулийн монгол хэлний багш

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 04 дүгээр
сарын 25-ны өдөр

Дугаар 78

Улаанбаатар
хот

Раднаасэдийн Санжаасүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, судалгаа, эрдэм шинжилгээний олон ном, сурах бичиг, шинэ бүтээл туурвиж, химийн шинжлэх ухааны салбарт коллойд хими, цемент-силикатын химийн судалгааг үүсгэн хөгжүүлэх, мэргэжилтэй боловсон хүчин, эрдэмтдийг бэлтгэхэд оруулсан хувь нэмрийг

үнэлж МУИС-ийн Шинэ материалын хими, технологийн төвийн захирал, доктор, профессор Раднаасэдийн Санжаасүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Дугаар 79

Улаанбаатар хот

Раднаагийн Бавуудоржид Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай

Боловсролын салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, багш, сурагчдад зориулсан физикийн шинэ ном, сурах бичиг бичиж хэвлүүлэн, улс, олон улсын физикийн олимпиадад сурагчдаа амжилттай бэлтгэн оролцуулж, физик-математикийн хичээлийн сургалтыг гүнзгийрүүлэн өндөр түвшинд явуулах, боловсролын тогтолцоог

шинэчлэхэд оруулж байгаа хувь нэмрийг үнэлж Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн "Шинэ Монгол" ахлах сургуулийн багш Раднаагийн Бавуудоржид Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Дугаар 80

Улаанбаатар хот

Санжийн Цэрэндуламд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээх тухай

Орон нутгийн боловсролын байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж, бага ангийн сурагчдын сурах, сэтгэн бодох авъяас чадварыг бүх талаар хөгжүүлэн, улс, аймгийн олимпиадуудад удаа дараа амжилттай оролцуулж, хүүхэд багачуудыг сурган хүмүүжүүлэх, залуу багш нарын заах арга, үр чадварыг дээшлүүлэхэд оруулж

байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Завхан аймгийн Улиастай сумын 4 дүгээр сургуулийн бага ангийн багш Санжийн Цэрэндуламд Монгол Улсын гавъяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдөр

Дугаар 52

Улаанбаатар хот

"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний гурав дахь хөтөлбөр батлах тухай

Эх, нялхсын эндэгдлийг бууруулах талаар Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт заасан зорилтыг "Мянганы тунхаглал"-д нийцүүлэн хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

3. Үндэсний хөтөлбөрийн явц, үр дүнг жил бүрийн I улиралд Засгийн газарт танилцуулж байхыг Эрүүл мэндийн сайд Д.Туяад даалгасугай.

4. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөр шинэчлэн батлах тухай Засгийн газрын 2001 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн 288 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

1. "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний гурав дахь хөтөлбөрийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Үндэсний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг жил бүр батлан түүнд шаардагдах хөрөнгийг жил бүр улсын төсөвт тусгаж байхыг Эрүүл мэндийн сайд Д.Туяа, Сангийн сайд Н.Баярсайхан, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХБОЛД

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
САЙД

Д.ТУЯА

Засгийн газрын 2007 оны 52 дугаар тогтоолын хавсралт

"НӨХӨН ҮРЖИХҮЙН ЭРҮҮЛ МЭНД" ҮНДЭСНИЙ ГУРАВ ДАХЬ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Хөтөлбөрийг шинэчлэх хэрэгцээ, шаардлага

Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод эх, хүүхдийн өвчлөл, эндэгдлийг бууруулах, ХДХВ/ДОХ-ын халдварын тархалтыг зогсоохоор дэвшүүлсэн зорилтыг хэрэгжүүлэх таатай орчинг бүрдүүлэх.

Монгол Улсын төрөөс хүн амын хөгжлийн талаар баримтлах бодлого, эрүүл мэндийн салбарын мастер төлөвлөгөө болон нийгмийн эрүүл мэндийн салбарын бусад үндэсний хөтөлбөртэй уялдуулах.

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үндэсний судалгаа болон эхийн эндэгдэл, үр хөндлөл, охидын жирэмслэлт, ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-ын талаар олон улсын байгууллагын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр хийсэн судалгааны дүгнэлт, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх.

Хүн амын нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн байдал, тэдний энэ талаархи мэдлэг, зан үйл, эрэлт хэрэгцээ, сонирхолд нийцүүлэн байнгын сургалт, сурталчилгаа хийх, мэдээллийг түгээх асуудалд онцгой анхаарах.

Алслагдсан нутгийн болон эмзэг бүлгийн хүн ам, шилжин суурьшигчид, хувиараа алт олборлогчид зэрэг зорилтот бүлгийнхэнд илүү анхаарал хандуулах, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд хамт олон, гэр бүл, эрэгтэйчүүд, хувь хүний оролцоог нэмэгдүүлэх.

Эх, нялхсын өвчлөл, эндэгдлийн түвшин зарим бүс нутаг, аймагт жигд буурахгүй, хөрш зэргэлдээ орнуудтай харьцуулахад харьцангуй өндөр байгаа зэрэг хэрэгцээ, шаардлагыг үндэслэн 2002-2006 онд амжилттай хэрэгжсэн "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөрийн туршлага, сургамжид тулгуурлан Үндэсний гурав дахь хөтөлбөрийг дараагийн 5 жилд хэрэгжүүлэхээр боловсрууллаа.

Хоёр. Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн оноогийн байдал, хэрэгжүүлсэн хөтөлбөрийн ололт, амжилт

Монгол Улс 2,562,000 хүн амтай, 1,566,460 хавтгай дөрвөлжин км газар нутагтай, хангай, тал хээр, говь хосолсон өргөн уудам нутагт хүн ам нь

тархай, сийрэг суурьшсан, цаг уурын хувьд жилийн дөрвөн улиралтай, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай орон юм.

Хүн амын 32.6 хувь нь 15 хүртэлх насны хүүхэд, 28.3 хувь нь 15-49 насны эмэгтэйчүүд бөгөөд 2005 оны байдлаар 1000 хүн амд ногдох төрөлт 17.8, нас баралт 6.1, цэвэр өсөлт 11.7 байна.¹ Монгол хүний дундаж наслалт 65.2 болсон бөгөөд эмэгтэй хүний дундаж наслалт 68.6, эрэгтэй хүнийх 62.1 байна.

Улсын хэмжээнд эрүүл мэндийн 2100 гаруй байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас төрөлжсөн мэргэжлийн эмнэлэг, төв 16, бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв 3, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг 18, сум дунд болон сумын 321, өрхийн 231, эхчүүдийн амрах байр 335 байгаагаас гадна хувийн хэвшлийн 611 эмнэлэг ажиллаж байна.

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ авахаар сумаас дээд шатлалын эмнэлэгт шилжүүлэх эхчүүдийн тоо жилээс жилд нэмэгдэж, аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн төрөх тасагт амаржсан эхчүүдийн 40-60 хувийг шилжиж ирсэн эхчүүд эзэлж байна.

2005 онд улсын хэмжээнд 45192 эх төрснөөс сумын эмнэлэгт 21.2 хувь, аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт 39.2 хувь, Улаанбаатар хотод 39.1 хувь, гэртээ 0.7 хувь нь байна.

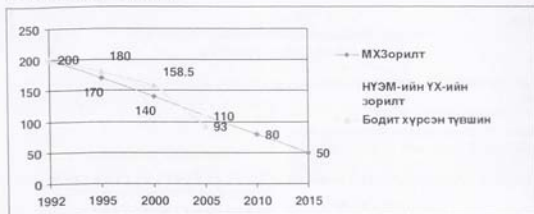
Төрөх насны эмэгтэйчүүдийн 53.5 хувь жирэмслэхээс хамгаалах ямар нэг арга хэрэглэж байгаагийн 45.3 хувь нь орчин үеийн арга эзэлж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2001 оны 288 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хоёр дахь хөтөлбөр 2002-2006 онд амжилттай хэрэгжсэнээр 2001 онд эхийн эндэгдэл 100,000 амьд төрөлтөд 169.0 байсан бол жил дараалан буурч 2005 онд 93.0 болж 1.8 дахин, нялхсын эндэгдэл 1000 амьд төрөлтөд 30.4 байснаа 20.7 болж 9.7 пунктээр буурсан. Үүнээс үзэхэд Мянганы хөгжлийн зорилтод хүрэх боломж байна.

¹ Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт 2005

Дүрслэл 1: Эхийн эндэгдэл*

*Эрүүл мэндийн хөгжлийн үндэсний төвийн эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт болон тоон мэдээллээс багцлан авсан болно.

Нилхсын болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдэл

Жирэмсний хяналт сайжирч, амрах байранд амарсан эхчүүдийн тоо, жирэмслэхээс хамгаалах эм, хэрэгслийн хэрэглээ, ерөнхий боловсролын сургуульд эрүүл мэндийн хичээл заах багш нарын хүрэлцээ сайжирч, охидын төрөлт, жирэмсэн эхчүүдийн цус багдалт буурч Үндэсний хоёр дахь хөтөлбөрийн ихэнх шалгуур үзүүлэлт биелэгдсэн байна.

Энэхүү амжилтад хүрэхэд бүх шатны төрийн болон төрийн бус байгууллагын дэмжлэг нэмэгдэж нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний эмнэл зүйн удирдамжийг боловсруулан хэрэгжүүлэх, баг, сум, өрхийн эмч, эх баригч болон эх барих эмэгтэйчүүдийн эмч нарын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтад хамруулах, эрсдэл өндөртэй эхчүүдийг мэргэжлийн эмнэлэг, эмчийн хяналтад төрүүлэхээр дээд шатлалын эмнэлэгт хугацаа алдалгүй шилжүүлэх, нэг шаардлагатай эм, багаж хэрэгслээр хангаж зэрэг олон чухал арга хэмжээ авсан нь таатай нөлөө үзүүлээ.

"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөр амжилттай хэрэгжихэд НҮБ-ын Хүн амын сан, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, ДЭМБ, Германы техникийн хамтын ажиллагааны нийгэмлэг, Азийн хөгжлийн банк зэрэг байгууллагын техникийн болоод санхүүгийн тусламж, дэмжлэг чухал үүрэг гүйцэтгэсээр байна. Дээрх түншлэгчдийн дэмжлэгтэйгээр хот, хөдөөд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн анхан шатны болон мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч баг, сум, өрхийн болон эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч нарыг сургалтад хамруулан, тэднийг мэргэжлийн гарын авлага, эмнэл зүйн удирдамжаар ханган мэргэжлийн мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх арга хэмжээ авлаа.

НҮБ-ын Хүн амын сангийн дэмжлэгтэйгээр хүн амд зориулсан мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны материал, "НҮЭМ" болон "Үерхэл" улирал тутмын сонин хэвлэгдэн гарч, Үндэсний радио, телевизээр долоо хоног бүр нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн цуврал хичээл тогтмол явагдан,

сурталчилгааны материалыг казах хэл дээр хэвлүүлэн Баян-Өлгий болон Ховд аймгийн зарим сумдад түгээсэн болно.

“Ирээдүйн босго” өсвөр үеийн эрүүл мэндийн төвийг зарим аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн төв, ерөнхий боловсролын сургууль (цаашид “ЕБС” гэх), их, дээд сургуулиудын дэргэд байгуулан эмч, эмнэлгийн ажилтан нарыг сурган шаардлагатай багаж хэрэгсэл, сургалт сурталчилгааны техник төхөөрөмжөөр ханган ажиллуулж байгаа нь өсвөр үеийнхэнд ээлтэй үйлчилгээ бий болж, тэдний талархлыг хүлээсэн.

Ихэнх аймагт “Эх, хүүхдийн өвчлөл, эндэгдлийг бууруулахад төр, иргэний нийгэм, хамт олон, гэр бүл, хувь хүний оролцоо” сэдэвт зөвлөгөөн зохион байгуулж, орон нутгийн онцлогт тохирсон өвөрмөц зөвлөмж гарган ажиллаж байгаа нь нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн арга хэмжээ хэрэгжих таатай дэмжлэгт орчин бүрдэхэд үр дүнгээ өгч байна.

2002 онд Эрүүл мэнд, Батлан хамгаалах, Хууль зүй дотоод хэргийн сайдын хамтарсан шийдвэр гарч, хугацаат цэргийн албан хаагчдын сургалтын хөтөлбөрт нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, бэлгийн боловсролын хичээл оруулсан бөгөөд боловсрол багатай, ажилгүй эрэгтэйчүүдэд хүрч ажиллахад чухал арга хэмжээ болсон. Уг арга хэмжээнд Эрүүл мэндийн яам, Батлан хамгаалах яам, Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Хил хамгаалах ерөнхий газар, “Гал голомт-Үндэсний хөдөлгөөн”, “Монгол зөн” зэрэг төрийн болон төрийн бус байгууллага идэвхтэй оролцож, салбар дундын хамтын ажиллагаанд ахиц гарсан.

Хот, хөдөөгийн анагаах ухааны коллежид эх баригч бага эмч бэлтгэх сургалт 1992-2004 онуудад тасалдаж төвөөс алслагдсан аймаг, сумдад бага эмч нар дутагдаж эхэлснийг засах зорилгоор 2002-2005 онуудад дээрх коллежид дахин эх баригч бага эмчийн ангийг нээснээр эх баригч бага эмчээр улсын хэмжээнд бүрэн хангагдах боломж бүрдэж байна.

Жирэмслэхээс хамгаалах эм, хэрэгслээр тогтвортой хангах зорилгоор 2002 оноос бэлгэвч (Trust)-ийг, 2005 оноос зарим уух эмийг “Нийгмийн зах зээл”-ээр буюу ашгийн бус үнээр борлуулж байгаа байгууллага нь өөрөө өөрийгөө санхүүжүүлэх эхлэл тавигдаад байна.

Үр хөндөлтийн цогц тусламж, үйлчилгээний улсын стандарт гарган мөрдүүлж, аймаг, нийслэлийн 100 гаруй эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч нарт сургалт явуулж, орчин үеийн аргыг шинээр

нэвтрүүлж, ажилбарын өмнөх, дараах зөвлөгөө өгдөг болсон.

Гурав. Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал, сургамж

Мянганы хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлэх явцад олон бэрхшээлтэй тулгарч байгаагийн нэг нь ХДХВ/ДОХ, бэлгийн замаар дамжих халдвар /цаашид “БЗДХ” гэх/-ын тархалт нэмэгдэж, 2005 оны байдлаар БЗДХ нь нийт халдварт өвчний 47.4 хувийг эзэлж, эсэн мэнд амаржихад сөрөг нөлөө үзүүлж байна. 2005 оны харуулдан тандалтын судалгаагаар цусны донорын шинжилгээнд нийт хамрагдагсдын 2.7 хувь, жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн 2.0 хувьд нь тэмбүүгийн халдвар илэрсэн² байна.

Монгол Улсын нийт хүн амын гуравны хоёр нь оршин суудаг хөдөө орон нутагт донорын цусанд ХДХВ болон тэмбүүгийн халдвар илрүүлэх шинжилгээ бүрэн хийгдэж чадахгүй байгаа нь лабораторийн тоног төхөөрөмж, оношлуур хүрэлцээгүй, олон улсын стандартын шаардлагыг хангаагүй, мэргэжлийн боловсон хүчин дутагдалтай байгаагаар холбоотой.

Байгаль, цаг уурын бэрхшээл, ган зудын улмаас отор нүүдэл хийж яваа малчин өрх, шилжин суурьжиж засаг захиргааны бүртгэлээс завсардсан, ядуу болон амьдралын түвшин доогуур хүн ам нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд бүрэн хамрагдахгүй байна. Эндсэн эхчүүдийн 83.3 хувийг малчин, ажилгүй эхчүүд эзэлж байгаагийн дээр эндсэн эхийн эмнэлэгт хүрэх дундаж зай 61.8 км байна³.

Нийслэл, төв рүү чиглэсэн шилжилт хөдөлгөөний үр дүнд Улаанбаатар хотын хүн ам механикаар өсч байна. Эрсдэлтэй жирэмсэн эхчүүдийг сумаас аймагт, аймгаас нийслэлд шилжүүлэх нь нэмэгдсэний улмаас аймаг, нийслэл дэх төрөлтийн тоо ихсэж аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн төрөх тасаг, нийслэлийн амаржих газар ачааллаа даахгүй байдалд хүрээд байна. Тухайлбал, нийслэлд төрж байгаа эхчүүдийн тоо 10 жилийн өмнөхөөс 23.0 хувиар нэмэгдсэн байхад амаржих газруудын орны тоо 22 хувиар буурсан байна.

Эхийн эндэгдлийн шалтгаанд эрхтэн тогтолцооны өвчин 31 хувийг эзэлж, тэдгээрээс зурх судасны өвчин, сүрьеэ зонхилох болов⁴.

Эрүүл мэндийн боловсрол олгодог байгууллагад нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн сургалт өнөөгийн хэрэгцээ шаардлагад нийцэхгүй байна.

² 2005 оны ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-ын харуулдан тандалтын судалгааны тайлан, хэвлэлтэд

³ Яагаад эх эндэв, АХБ, ЭНЭШТ, 2006

⁴ НУЭМ-ийн судалгаа, 2003

Хүн амын нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийн түвшин 90.0-ээс дээш хувьтай байгаа хэдий ч зан үйлд нь ахицтай өөрчлөлт гарахгүй байна.

2000-2004 онд эндсэн эхчүүдийн 21.4 хувь нь жирэмсний хяналтад хамрагдаагүй.

17.3 (54) хувь нь өөрөө болон гэр бүлийн гишүүд жирэмслэлт, төрөлт, төрсний дараахь үеийн аюултай шинж, түүнээс хэрхэн сэргийлэх, тусламж хэрхэн авах мэдлэг хангалтгүйгээс шалтгаалан энджээ².

Эхийн нас баралтад нөлөөлсөн хүчин зүйл

-Жирэмсэн, төрөх, төрсний дараахь үеийн аюултай шинж, түүнээс хэрхэн сэргийлэх, тусламж хэрхэн авах талаархи мэдлэггүйн улмаас жирэмсний хяналтад хожуу орсон эсхүл огт ороогүй, эмчийн зөвлөгөөг мөрдөөгүй, биеийн байдал хэт хүндэрсэн хойно эмнэлэгт хандсан, эхийн амрах байранд очоогүйгээс гэртээ төрж нас барсан тохиолдол байсаар байна

-Гэр бүлийн маргааны улмаас эмнэлэгт оройтож хандсан

-Ар гэр нь боломжгүйгээс дээд шатлалын эмнэлэгт хандаагүй

-Зүрхний төрөлхийн гажигтай гэдгээ эмч нараас нуусан

-Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдаагүйгээс нэн ядуу эмэгтэйчүүд эрхтэн тогтолцооны эмгэгээ эмчлүүлж чаддаггүй, эмнэлэгт хандаагүй

2000 оны байдлаар 1000 амьд төрөлтөд перинаталь нас баралт 28.0 байсан бол 2005 онд 19 болсон хэдий ч нялхсын эндэгдлийн 40 гаруй хувийг эзэлсээр байна.

Өсвөр үеийнхний төрөлтийн тоо буурсан ч жирэмслэлт, үр хөндөлтийн тоо буурахгүй улам

нэмэгдэх хандлагатай байна. Жирэмсний эхний 3 сарын дотор үр хөндөлтийг эмэгтэйчүүдийн хүсэлтээр хийж байгаа боловч хугацаа хэтрүүлэн хууль бусаар үр хөндүүлэх тохиолдол буурахгүй, түүний хүндрэлээр хэд хэдэн эх нас баржээ.

Эхийн нас баралтад нөлөөлсөн хүчин зүйл

-Үр хөндөх зорилгоор өөрөө дур мэдэж эм уусан

-Үр хөндүүлснээ ар гэрийнхэндээ хэлэлгүй хүндэрсний дараа эмнэлэгт хандсан, эсхүл эмнэлэгт хандаагүй удсан

-Мэргэжлийн бус хүнээр гэрийн нөхцөлд жирэмслэлтийг таслах оролдлого хийлгэсэн зэрэг тохиолдол байсаар байна

Дэд бүтцийн хөгжил муу байгаа нь алслагдсан нутгийн хүн амд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн мэдээлэл, зөвлөгөө, тусламж, үйлчилгээ хүргэхэд бэрхшээл учруулж байгаа бөгөөд хотын захын хорооллын хүн ам, түүний дотор шилжин суурьшигчдын үлэмж хэсэг нь нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн мэдээлэл, үйлчилгээнд хамрагдаж чадахгүй байна.

ДЭМБ-аас гаргасан судалгаагаар эхийн эндэгдлийн 15 хувь нь архидалт, ямар нэгэн хүчирхийлэл зэрэг нийгмийн сөрөг үзэгдлээс үүдэлтэй гэж үздэг боловч манай оронд энэ талаар хийсэн тодорхой судалгаа, дүгнэлт байхгүй байна.

Өсвөр үеийнхний нас, бие, сэтгэхүйн онцлог тохирсон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлдэг цөөхөн байгууллага ажиллаж байгаа нь өсөн нэмэгдэж байгаа хэрэгцээг хангаж чаддаггүй байна.

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд эрэгтэйчүүдийн оролцоо нэн хангалтгүй байгаа нь тэдний боловсрол, мэдлэг, зан үйлтэй холбоотой. Эрэгтэйчүүдэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг цэгүүд хэдхэн газар байгуулагдаж, ажиллагаа нь эхлэлийн төдий байна.

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээр сургалтад хамрагдсан төрийн болон үйлчилгээний албан хаагчдын тогтвор суурьшил, үйл ажиллагааны залгамж холбоо хангалтгүйгээс нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эсэн мэнд амаржихуйн чиглэлээрх байнгын дэмжлэг бүхий орчин, чадавхи бүрдэж явц удаашралтай байна.

Өрх, сум, аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт эмч, ялангуяа эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч, эх баригч хүрэлцээгүй, тогтвортой ажиллах нөхцөл хангалтгүй, ажлын ачаалал харилцан адилгүй.

² Яагаад эх эндэв, АХБ, ЭНЭШТ, 2005

тэдний ажлын үр дүнд тохирсон хөдөлмөрийн үнэлгээ (цалин, хангамж, урамшуулал)-ний тогтолцоо бүрдээгүй, мэргэжлийн үр чадварын үнэлэмж хангалтгүй, мэргэшлийн үр чадвар дутмаг, сургалтаас хүсэн хүлээсэн үр дүн жигд бус байна.

Эх, ураг, нярайд үзүүлэх яаралтай болон нэн шаардлагатай тусламж, үйлчилгээний багаж, тоног төхөөрөмжийн хүрэлцээ, түүний засвар үйлчилгээ хангалтгүй байна.

Судалгааны чадавхийг сайжруулах, шинэ технологийг нэвтрүүлэх, үргийдал, умайн хүзүү, хөхний хавдрын эрт оношлогоо, эмчилгээ, эмэгтэйчүүдийн цэвэршилт, эрэгтэйчүүд судлал, эмгэг оношлогооны асуудлыг дэлхийн түвшинд хүргэх шаардлагатай байна.

Хувь хүн, гэр бүлийн гишүүд болон гэр бүлийнхнийхээ эрүүл мэндийг хамгаалах талаархи мэдлэгийг дээшлүүлэх, зан үйлийг төлөвшүүлэх ажлыг хүн амын бүлэг бүрийн онцлогт тохирсон хэлбэрээр явуулах хэрэгцээ хангагдаагүй байна.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт, хүрэх үр дүн, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. Зорилго

Нөхөн үржихүйн эрхийг хүндэтгэсэн чөлөөт сонголт бүхий эрүүл мэндийн болон нийгмийн тусламж, үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй, чанартай, баталгаатай үзүүлж, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн байдлыг сайжруулах замаар хүн амын тогтвортой өсөлтийг дэмжих, Мянганы хөгжлийн зорилтод хүрэхэд энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.

4.2. Хөтөлбөрийн зорилт

Зорилт 1

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт, зохицуулалт, салбар хоорондын уялдааг бэхжүүлж, төрийн болон иргэний нийгмийн байгууллага, түншлэгчдийн үр бүтээлтэй хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх

Хүрэх үр дүн 1

-үр дүнд суурилсан удирдлага, мэдээллийн нэгдмэл тогтолцоо боловсронгуй болж бэхжинэ.

-түншлэгч болон оролцогч талуудын үйл ажиллагааны уялдаа, зохицуулалт жигд сайжирна.

-нотолгоонд тулгуурласан оновчтой, үр дүнтэй шийдвэр гарч, нөөцийн зохистой хэрэглээ, хуваарилалт бий болно.

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд өмчийн бүх хэлбэрийн байгууллагын оролцоог дэмжсэн орчин бүрдэнэ.

Үйл ажиллагаа 1

1.1. Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн удирдлага, мэдээллийн тогтолцоог бэхжүүлж, шинэчлэлийг гүнзгийрүүлэх чиглээр:

-эрүүл мэндийн байгууллагын бүтэц, үйл ажиллагааны стандарт, эмнэлгийн мэргэжилтний хөдөлмөрийн норм норматив, ажлын байрны тодорхойлолтыг шинэчлэн тогтоож, мөрдүүлэх;

-Эрүүл мэндийн яамны дэргэдэх нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн Үндэсний дэд хороо, аймаг, нийслэл дэх орон нутгийн Зохицуулах Зөвлөл, хэрэгжүүлэх багийн бүтэцэд төрийн үйлчилгээний бусад байгууллагын төлөөллийг оролцуулан өргөжүүлж үйл ажиллагааг тогтмолжуулах;

-эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний бүх шатлалд жирэмсний хяналт, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ, эмийн хангалтын талаархи мэдээллийн сан байгуулж цахим сүлжээнд оруулах, мэдээллийг бодлого боловсруулалт, удирдлага, төлөвлөлтөд ашиглах чиглэлээр арга хэмжээ авах;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн үр дүнтэй үйлчилгээг нэвтрүүлэх удирдамж, гарын авлага гаргах, сургалт зохион байгуулж, үр дүнг тогтмол хянаж хэрэгжлтийг эрчимжүүлэх;

-бүх түвшний шийдвэр гаргагч, бодлого боловсруулагч нарт зориулан сургалт сурталчилгаа явуулж нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх удирдлагын дэмжлэгт орчинг бүрдүүлэх;

-аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн газрын түвшинд хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг нэгтгэж, нэгдсэн удирдлагаар хангах үүрэг бүхий ажилтан ажиллуулж, тэдгээрийн чадавхийг дээшлүүлэх;

-нийгмийн эрүүл мэндийн салбар зөвлөлийн гишүүдийн чадавхийг дээшлүүлж зөвлөлийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх.

1.2 Түншлэгч болон оролцогч талуудын хамтын ажиллагааг өргөтгөх чиглэлээр:

-мянганы хөгжлийн зорилтын хүрээнд эх, нярайн эндэгдлийг бууруулах, БЗДХ/ХДХВ/ДОХ болон сүрьеэ өвчнөөс сэргийлэхэд шаардагдах үйл ажиллагааны үндсэн чиглэлийг тодорхойлж НҮБ-ын Хүн амын сан, ДЭМБ, НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Глобал сан, Азийн хөгжлийн банк зэрэг олон улсын

хандивлагч нартай хамтран ажиллах, орон нутгийн санаачлага, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх;

-хүн амын нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг сайжруулахад чиглэсэн сургалт, сурталчилгааг төрийн бус байгууллага, өмчийн бүх хэлбэрийн байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж үр дүнг тооцох;

-тусламж, үйлчилгээг төлөвлөх, хүргэх, хянаж үнэлэх явцад эрон нутгийн засаг захиргаа, иргэний нийгэм болон хөтөлбөрийн үр дүнг хүртэгчид оролцох бололцоог нэмэгдүүлэх;

-жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүдэд тусламж дэмжлэг үзүүлэхэд идэвх санаачилгатай ажилласан нийгмийн халамжийн байгууллага, хорооны дарга, нийгмийн ажилтанг хөхиүлэн дэмжиж хамтран ажиллах;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээр хэрэгжүүлсэн төслийн зарим үйл ажиллагааг цаашид тогтвортой үргэлжлүүлэхэд шаардлагатай зардлыг төсөвт тусгах асуудлыг судлах;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зарим үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн эмнэлгээр гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх, тэдэнтэй хамтран ажиллах хэлбэрийг судлах.

Зорилт 2

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлдэг эрүүл мэндийн байгууллагын оношлогоо, эмчилгээний багаж, төхөөрөмж, эм, хэрэгслийн хангалтыг сайжруулж, хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлж, зөв төлөвлөн байршуулж шаардлагатай мэргэжлийн эмч, мэргэжилтний хүрээлцээг нэмэгдүүлэх.

Хүрэх үр дүг 2

-эрүүл мэндийн байгууллагын шатлал бүрийн стандартад заагдсан эх, ураг, нярайн бүрдмэл тусламж, үйлчилгээнд зайлшгүй шаардлагатай багаж төхөөрөмж, эм, хэрэгслээр тогтвортой хангах очин бүрдэнэ.

-нийслэлд үлгэр жишээ загвар бүхий амаржих газар шинээр байгуулагдсан байна;

-эймэг, нийслэлийн амаржих газар, тасгийн хүчин чадал нэмэгдсэн байна;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлэгчдийн (төгсөлтийн өмнөх, дараахь ажлын байрны) сургалтын хөтөлбөрийн чанар, уялдаа холбоо сайжран шинэчлэгдсэн байна.

-аймаг, нийслэл, сум, өрхийн эмнэлэг мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангагдан тогтвор суурьшилтай ажиллах урамшууллын тогтолцоо бүрдсэн байна;

-“Эх, хүүхдэд ээлтэй эмнэлэг” бий болно.

Үйл ажиллагаа 2

2.1. Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлдэг эрүүл мэндийн байгууллагын санхүүжилт, оношилгоо болон эмчилгээний багаж төхөөрөмж, эм, хэрэгслийн хангалтыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр:

-Эх, хүүхдийн өвчлөл, эндэгдлийг бууруулах зорилттой уялдуулан нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд зарцуулах санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх.

-эрүүл мэндийн байгууллагын шатлал бүрийн стандартад заагдсан эх, ураг, нярайн тусламж, үйлчилгээнд нэн шаардлагатай багаж төхөөрөмж, эм, хэрэгслийн жагсаалтыг шинэчлэн баталж, хангах арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний эм, хэрэгслээр тасралтгүй хангах стратеги боловсруулж, хэрэгжүүлэх;

-амаржих эх, нярай хүүхэд бүрт эх барихын тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх нэг удаагийн хэрэгслээний цомгоор хангах;

-Улаанбаатарт зориулалтын амаржих газар шинээр байгуулахад шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг улсын төсөвт тусгах;

-аймаг, нийслэлийн амаржих газар, төрөх тасаг, Эх нялхсын эрдэм шинжилгээний төвийг оношилгоо, эмчилгээний, ялангуяа эрхтэн тогтолцооны эмгэгтэй хосолсон жирэмсэн, төрөлтийн хүндрэлийг оношлох, эмчлэх орчин үеийн багаж төхөөрөмжөөр бүрэн тоноглох;

-аюулгүй цус, цусан бүтээгдэхүүнээр хангах арга хэмжээ авах;

-аймаг, дүүрэг, суманд жирэмсэн эхчүүдэд БЗДХ/ХДХВ/ДОХ, цусны бүлэг, резус фактор тодорхойлох шинжилгээ хийх нөхцлийг бүрдүүлж, лабораторийн хэрэгсэл, урвалжаар хангаж, лабораторийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах;

-аймаг, сумын эмнэлгийн эрүүл мэндийн хяналт, тусламж үйлчилгээ, эмийн хангалтын цахим сүлжээг ажиллуулах боловсон хүчнийг сургах;

-аймаг, нийслэлд өсвөр үеийнхэнд ээлтэй эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний төвийг байгуулж тогтвортой ажиллуулах;

-жирэмслэхээс хамгаалах хэрэгсэл, БЗДХ-ыг эмчлэх зарим төрлийн эмийг "нийгмийн зах зээл"-ээр борлуулах үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, зардлыг нь нөхөх бусад ашигтай механизмыг нэвтрүүлэх.

2.2 Хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлж орон нутгийг эмч, мэргэжилтнээр хангах чиглэлээр:

-эх барих, эмэгтэйчүүдийн эмч, эх баригч бага эмч болон бусад мэргэжлийн эмч нарыг (төгсөлтийн өмнөх, дараахь ажлын байранд) бэлтгэх сургалтын хөтөлбөрийн уялдааг сайжруулан шинэчлэх;

-эрүүл мэндийн салбарын шатлал бүрийн хэрэгцээнд үндэслэн тусламж үйлчилгээ үзүүлэгчдийг (эх барих, эмэгтэйчүүд, дотор, зүрх судас, мэдээгүйжүүлэгч, нярайн эмч) орон нутгийн захиалгаар бэлтгэж, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээрх сургалтын хэрэгцээг тогтоох, сургалтын дараахь хяналт, үнэлгээг тогтмолжуулах.

Зорилт 3

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг хүн ам, зорилтот бүлгийнхэнд цогц, тэгш, хүртээмжтэй үзүүлэх.

Хүрэх үр дүн 3

Хүн бүр, ялангуяа төвөөс алслагдсан нутгийн болон амьжиргааны түвшин доогуур хүн ам, шилжин суурьшигчид, өсвөр үеийнхний хэрэгцээнд нийцсэн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чанартай тусламж, үйлчилгээний хүртээмж сайжирсан байна.

ДЭМБ-ын зөвлөмжийн дагуу нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн стандарт, удирдамжийг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

Үйл ажиллагаа 3

3.1 Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чанартай, тэгш, хүртээмжтэй, үйлчлүүлэгчдэд ээлтэй үйлчилгээг бүрдүүлэх чиглэлээр:

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний үндэсний стандарт, удирдамжийг хянаж, боловсронгуй болгох, шинээр боловсруулж хэрэгжүүлэх;

-аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, дүүргийн эрүүл мэндийн нэгдэлд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн

тусламж, үйлчилгээг нэг цэгээс авах асуудлыг шийдвэрлэж, үйл ажиллагааг нь тогтмолжуулах;

-эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээнээс алслагдсан эх, нярай хүүхдэд яаралтай тусламжийг хугацаа алдалгүй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;

-амаржих газар, тасагт эх барихын яаралтай тусламж шаардлагатай үед хэрэглэх найдвартай, аюулгүй цусны нөөцийг байнга бэлэн байлгах;

-сум, аймгийн эмнэлгийн дэргэдэх эхийн амрах байрыг үйлчлүүлэгч, түүний ар гэрийнхэнд ээлтэй байдлаар тохижуулж үйлчилгээний чанарыг сайжруулах;

-нийслэлээс аймагт, аймгаас суманд, сумаас багт үйлчлэх нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн явуулын үйлчилгээний загвар багийг орон нутгийн төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэдийн дэмжлэгтэйгээр ажиллуулж, алслагдсан нутгийн хүн амд нарийн мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээг улирал тутамд хүргэж байх;

-жирэмслэхээс хамгаалах эм, хэрэгслийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хүсээгүй болон амь насанд эрсдэлтэй жирэмслэлт, төрөлтөөс сэргийлэхэд нь хувь хүн, гэр бүлийн хосод туслах;

"Үр хөндөлтийн цогц тусламж үйлчилгээ"-ний шинэ стандартыг чанд мөрдүүлэх, тусламж, үйлчилгээ, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээний чанарыг сайжруулах;

-цэвэршилтийн насныханд зориулсан бүх талын мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг одоогийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн багц тусламж, үйлчилгээтэй уялдуулан нэвтрүүлэх;

-эрэгтэйчүүдэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх эмч нарыг бэлтгэх, тасаг, кабинетийг байгуулах замаар тусламж, үйлчилгээг нэмэгдүүлэх;

-бүх нарийн мэргэжил олгох сургалтын хөтөлбөрт өсвөр үеийнхэнд ээлтэй үйлчилгээ үзүүлэх чиглэлээр нэмэлт оруулах;

-Цагдаагийн их сургууль, Батлан хамгаалахын их сургууль, Хилийн цэргийн их сургууль болон багш бэлтгэдэг хувийн их, дээд сургуулийн эрүүл мэндийн сургалтын хөтөлбөрт нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн асуудлыг тусгах;

-ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхдийн тооноос хамааран үе шаттайгаар /600-аас доошгүй/ эмчтэй болгох;

-ерөнхий боловсролын сургуулийн эрүүл мэндийн боловсрол олгож байгаа байдалд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх.

3.2 Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгчдийн мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр:

-эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлж, тусламжийг багаар үзүүлэх үйл ажиллагааг чанаржуулах;

-эх барихын яаралтай тусламжийн байнгын бэлэн байдлыг хангах журмыг шинэчлэн боловсруулж, биелэлтийг тухайн эрүүл мэндийн байгууллага хяналтын хуудсаар тогтмол үнэлэх;

-эх барихын яаралтай тусламжийн хялбаршуулсан лавлагаа, эмнэл зүйн хөтөчийг нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх.

3.3 Эхчүүдийг шаардлагатай бичил элемент, эрдэс бодис, амин дэмээр хангах чиглэлээр:

-эх, нярай хүүхэд, жирэмсэн болон хөхүүл эх, бага насны хүүхдийг нэн шаардлагатай бичил элемент, эрдэс бодис, амин дэмээр (амин дэм А, Д, С, төмрийн бэлдмэл, иод) хангах;

-жирэмсэн болон хөхүүл эх, нярайн хооллолт, эрүүл ахуйн дэглэмийн талаархи мэдээлэл бүхий гарын авлага боловсруулан тараах;

-эрүүл, зохистой хооллолтын талаар олон нийтэд чиглэсэн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа явуулах;

Зорилт 4

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламжид орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх

Хүрэх үр дүн 4

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд тулгамдсан асуудлаар судалгаа хийж үр дүнг практикт нэвтрүүлсэн байна;

-яаралтай тусламж шаардлагатай үед алсын зайнаас оношлох, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг нэвтрүүлнэ;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламжид орчин үеийн дэвшилтэт технолог нэвтэрсэн байна.

Үйл ажиллагаа 4

4.1 Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн судалгааны байгууллагын чадавхийг бэхжүүлэх чиглэлээр:

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн судалгааны тэргүүлэх чиглэл, хэрэгцээг тодорхойлж, судлах;

-ВЭБ хуудаст судалгааны тайлан, дүнг байрлуулах.

4.2 Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламжид орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх чиглэлээр:

-Эх нялхсын эрдэм шинжилгээний төвийн дэргэд перинатологийн оношилгоо, эмчилгээний нэгж байгуулах;

-перинатологч эмчийг бэлтгэх;

-ургийн оношлогооны тоног төхөөрөмжөөр хангах (доплерийн ЭХО, цусанд даавар тодорхойлох эм урвалж гэх мэт);

-үдэм зүйн шинжилгээний лаборатори байгуулах;

-үргүйдэл, цэвэршилт, хөхний болон өндгөөч, умайн хүзүүний эмгэгийн оношилгоо, эмчилгээний чиглэлээр давтан сургах (эндокринологич, дурангийн эмч, лабораторийн эмч, урогинеколог гэх мэт);

-үргүйдлийг оношлох, эмчлэх лаборатори байгуулах;

-ДЭМБ-ын зөвлөмжийн дагуу эхийн эндэгдлийг судлах судалгааны шинэ аргыг хэрэглэж үр дүнг тооцох;

-алсын зайнаас оношлох тоног төхөөрөмжөөр хангаж, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг нэвтрүүлэх.

Зорилт 5

ХДХВ/ ДОХ/ БЗДХ-аас урьдчилан сэргийлэх, НҮЭМ-ийн тусламж, үйлчилгээний чанарыг сайжруулах замаар өсвөр үеийнхэн, нөхөн үржихүйн насны, ялангуяа жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн өвчлөлийн тархалтыг хязгаарлах.

Хүрэх үр дүн 5

Өсвөр үе, нөхөн үржихүйн насны, ялангуяа жирэмсэн эмэгтэйчүүд ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-аас урьдчилан сэргийлэх, халдварыг илрүүлэх, эмчлэх, зөвлөгөө өгөх сайн дурын үйлчилгээнд бүрэн хамрагдах боломж, нөхцөл бий болно.

Үйл ажиллагаа 5

5.1 ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-аас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр:

-нийт хүн амд, ялангуяа өсвөр үеийнхэн, залуучууд, бусад зорилтот бүлгийнхэнд ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-аас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааг нотолгоонд тулгуурласан шинэлэг, оновчтой арга, хэлбэрээр явуулах;

-ХДХВ, тэмбүүгийн халдвар эхээс хүүхдэд дамжихаас сэргийлэх талаар нэгдсэн стандарт, удирдамж гаргаж мөрдүүлэх;

-ХДХВ, тэмбүүгийн халдвар эхээс хүүхдэд дамжихаас сэргийлэх шат дараалсан сургалтыг эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдэд зориулан зохион байгуулах.

5.2. ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-ыг илрүүлэх, эмчлэх, зөвлөгөө өгөх чиглэлээр:

-жирэмсний үеийн хяналтыг ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-ыг илрүүлэх, эмчлэх, зөвлөгөө өгөх үйлчилгээтэй уялдуулах;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний нэгжүүдэд эмэгтэйчүүд, залуучуудад ээлтэй БЗДХ-ын тусламжийг үзүүлэх.

5.3. Халдвар, хамгаалал, аюулгүй байдлыг хангах нөхцлийг бүрдүүлэх чиглэлээр:

-эмнэлгээс шалтгаалсан халдвартай тэмцэх, сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлэх журмыг шинэчлэн боловсруулж, мөрдөж ажиллах;

-эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнд зориулж эмнэлгээс шалтгаалсан халдвар болон халдвар хамгааллын дэглэмийн талаархи сургалтыг тогтмолжуулах.

Зорилт 6

Хүн ам, зорилтот бүлгийнхний соёл, зан заншил, шашин шүтлэг орчин үеийн хэрэгцээнд тулгуурласан жендерийн мэдрэмжтэй, зан үйлийг өөрчлөх мэдээлэл сурталчилгааг явуулж, хувь хүн, гэр бүл, хамт олны оролцоог нэмэгдүүлэх.

Хүрэх үр дүн 6

Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн хөтөлбөрийн үйл ажиллагаанд хувь хүн, гэр бүлийн гишүүд, олон нийт, хамт олны оролцоо, техникийн болон санхүүгийн дэмжлэг нэмэгдсэн байна.

Үйл ажиллагаа 6

6.1 Мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны чиглэлээр:

-зорилтот бүлгийнхний (жирэмсэн эмэгтэй, түүний гэр бүлийнхэн, шилжин суурьшигчид,

малчин, сургууль завсардсан өсвөр үеийнхэн болон ажилгүй залуучууд, жижиг бизнес эрхлэгчид, хувиараа алт олборлогчид, цэргийн албан хаагчид гэх мэт) нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээр хэрэгцээг тодорхойлох, тогтмол сурвалжлан тандах;

-зорилтот бүлгийн хэрэгцээ, зан үйлийг өөрчлөх онол болон нотолгоонд тулгуурласан мэдээлэл сурталчилгааны гол агуулга, (эсэн мэнд амаржихуй, аюултай үр хөндөлт, БЗДХ-аас сэргийлэх, гэр бүл төлөвлөлт, жирэмслэлт, төрөлтийн хүндрэлээс сэргийлэх гэх мэт) хэлбэр загварыг (компьютер, зайны сургалт, FM, орон нутгийн мэдээллийн хэрэгсэл, бүтээгдэхүүн гэх мэт) боловсронгуй болгох;

-нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн мэдээлэл, сурталчилгааг өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүн дээр бичих зэргээр түгээх;

-сургууль завсардсан хүүхэд, ажилгүй залуучуудад зориулсан сургалтын өвөрмөц арга хэлбэрийн загвар бий болгож хэрэгжүүлэх;

-өсвөр үеийнхэнд зориулсан мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааны материалыг нэмэгдүүлэх;

-эцэг, эхчүүдэд зориулсан гарын авлагыг хүүхдийн насны онцлогт тохируулан гаргах;

-гэр бүлийн хүчирхийллийн талаар олон нийтийн ойлголт, хандлагыг өөрчлөх, энэ чиглэлээрх сургалт сурталчилгааг өргөжүүлэх, нууцыг хадгалсан үйлчилгээ үзүүлэх;

-хүчирхийлэлд өртсөн хүмүүст жөндөрт суурилсан зөвлөгөө өгөх, тусламж үзүүлэх аргачлал боловсруулж, нэвтрүүлэх, илрүүлэх, бүртгэх, мэдээлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;

6.2 Ухуулга сурталчилгааны чиглэлээр:

-эх, нярайд нэн шаардлагатай бичил элемент, эрдэс бодисоор баяжуулсан хүнс, амин дэмийн (аминдэм А, Д, С, төмрийн бэлдмэл, иод) хэрэглээг өргөжүүлэх сурталчилгаа хийх;

-ухуулга сурталчилгааны нэгдсэн чиглэл, удирдамж бий болгох.

6.3 Оролцоо, дэмжлэгийн чиглэлээр:

-эх, хүүхдэд ээлтэй үйл ажиллагаа явуулсан байгууллага, аж ахуйн нэгж, төрийн бус байгууллага, хамт олон иргэнийг урамшуулан сурталчлах, цаашид хамтран ажиллах;

-эхийг нярайлах үед түүний "Сайн дурьд туслагч", ар гэрийнхний аль нэгийг хамт байлцах боломжийг өргөжүүлэх.

-эрүүл мэндийн сайн дурын идэвхтний чадварийг дээшлүүлж, урамдуулах, нэгдсэн гарын авлага материалаар хангах;

Тав. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт, санхүүжилт, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа

5.1 Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг удирдан зохион байгуулах, түншлэлийг өргөжүүлэх, оролцогч байгууллагуудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, хяналт тавих, хэрэгжилтийн явцыг Засгийн газарт тайлагнах асуудлыг эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцна.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар хариуцна.

Хөтөлбөрт заагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн жил бүр батлан хэрэгжүүлнэ.

"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд НУБ-ын Хүн амын сан, Хүүхдийн сан, Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага, Азийн хөгжлийн банк, бусад хандивлагчдын дэмжлэгийг авч ажиллана.

5.2 Хөтөлбөрийн санхүүжилт

Хөтөлбөрийн санхүүжилтийг дараахь эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ.

-төсвөөс олгох хөрөнгө;

-хандивлагч орон, олон улсын байгууллагын тусламж, хандив;

-төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн санаачлагаар хуримтлагдсан тусламж, хандивын хөрөнгө;

-гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалт;

-бусад эх үүсвэр.

5.3 Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа

"Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний гурав дахь хөтөлбөрийг 2007-2011 онуудад хэрэгжүүлнэ.

Зургаа. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнд хяналт тавих, дүн шинжилгээ хийх, үнэлгээ өгөх ажлыг эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, Улсын мэргэжлийн хяналтын газар, Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн Үндэсний дэд хороо, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн салбар хороод гүйцэтгэнэ.

6.2. "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөрийн дүнд хугацааны үнэлгээг 2009 онд хийж шаардлагатай бол зарим нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулж болно.

Долоо. "Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд" Үндэсний хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлт	2005 оны түвшин	2011 онд хүрэх түвшин	Мэдээллийн эх үүсвэр
1	Эхийн эндэгдэл 100 000 амьд төрөлтөд	93.0	65.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
2	Нялхсын эндэгдэл 1000 амьд төрөлтөд	20.7	18.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
3	Перинаталь эндэгдэл 1000 төрөлтөд	28	20	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
4	Жирэмсний эрт үеийн хяналт /хувь/	73	79	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
5	Жирэмсний хяналтад байх хугацаандаа 6 болон түүнээс дээш удаа үзүүлсэн жирэмсий эмэгтэйнүүдийн эзлэх хувь	79.7	87	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
6	Гэр бүл төлөвлөлтийн орчин үеийн аргын хэрэглээний хувь	45.0	51.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт

7	Эхчүүдийн амрах байранд амарвал зохих эхчүүдийн хувь	40	65	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
8	Эмнэлэгт төрсөн эхчүүдийн эзлэх хувь	98.0	99.7	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
9	Үр хөндөлт 1000 төрөлтөд	200.0	160.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
10	Жирэмсний цус багадалт /хувь/	13.8	10.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
11	Төрсний дараахь 42 хоног дотор тавих идэвхтэй хяналт	74	80.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
12	20 хүртэлх насны охидын төрөлтийн түвшин	7.4	6.0	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
13	Хяналтад хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэйчүүдээс тэмбүүгийн шинжилгээнд хамрагдсан хувь	62	80	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
14	Хяналтад хамрагдсан жирэмсэн эмэгтэйчүүдээс ХДХВ-ийн шинжилгээнд хамрагдсан хувь	46	80	Эрүүл мэндийн статистик үзүүлэлт
15	Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн мэдээлэл, сурталчилгааны чиглэлээр хамтран ажилладаг аж ахуйн нэгжийн тоо	0	50-иас дээш	Гэрээ, бусад материал

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдөр

Дугаар 55

Улаанбаатар хот

Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь: оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрийн 66 дугаар тогтоолын 17 дугаар хавсралтын 27 дахь заалтыг зөвлөл, ажлын хэсгийн тухай” Засгийн газрын 2005 дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай.

27	Засгийн газар болон хувийн хэвшлийн хамтарсан зөвлөлдөх хороо	-Сангийн сайд, Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын дарга
----	---	---

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХБОЛД

САНГИЙН САЙД

Н.БАЯРТСАЙХАН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 65

Улаанбаатар хот

Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь: дүгээр зүйлд дор дурдсан “д”, “е” заалтыг нэмсүгэй.

1. “Химийн хорт болон аюултай бодисыг улсын хилээр нэвтрүүлэх боомтын жагсаалт батлах тухай” Засгийн газрын 2006 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн 296 дугаар тогтоолын 1 боомт; “д/Дорнод аймаг дахь Баянхошууны боомт; “е/Сүхбаатар аймаг дахь Бичигтийн боомт.”

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Дорнод аймаг дахь Баянхошуу-Өвдөгийн боомт, Сүхбаатар аймаг дахь Бичигт-Зүүн хатавчийн боомтуудад химийн хорт болон аюултай бодисыг улсын хилээр нэвтрүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Сангийн сайд бөгөөд Үйлдвэр, худалдааны сайдын үүрэг гүйцэтгэгч Н.Баяртсайхан, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд

Д.Одбаяр, Монгол Улсын сайд У.Хүрэлсүх нарт даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД** **М.ЭНХБОЛД**
САНГИЙН САЙД БӨГӨӨД
ҮЙЛДВЭР, ХУДАЛДААНЫ САЙДЫН
ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ **Н.БАЯРТСАЙХАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 66

Улаанбаатар хот

Тогтоолын хавсралтад нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:
1. "Жагсаалт, дүрэм батлах тухай" Засгийн газрын 2006 оны 6 дугаар сарын 28-ны өдрийн 149 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан "Тэсрэх, дэлбэрэх бодис, тэслэгээний хэрэгслийг импортлох, экспортлоход улсын хилээр нэвтрүүлэх, дамжин өнгөрүүлэх хилийн боомтын жагсаалт"-ын 1 дэх хэсгийн Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар боомт гэсний дараа "-Дорнод аймгийн Баянхошууны боомт, -Сүхбаатар аймгийн Бичигтийн боомт" гэж нэмсүгэй.
2. Газрын тосны салбарт бүтээгдэхүүн

хуваах зарчмаар Засгийн газартай гэрээ байгуулан ажиллаж байгаа аж ахуйн нэгжүүдэд дэмжлэг туслалцаа үзүүлж, тэднээс тавьсан хүсэлтийг түргэн шуурхай шийдвэрлэж ажиллахыг холбогдох сайд, яам, агентлагийн удирдлагад үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД** **М.ЭНХБОЛД**
САНГИЙН САЙД БӨГӨӨД
ҮЙЛДВЭР, ХУДАЛДААНЫ САЙДЫН
ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ **Н.БАЯРТСАЙХАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдөр

Дугаар 67

Улаанбаатар хот

Тогтоол хүчингүй болгох тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь: тогтоолыг хүчингүй болгонд тооцсугай.

"Хэлэлцээр батлах тухай" Засгийн газрын

2005 оны 5 дугаар сарын 25-ны өдрийн 106 дугаар

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД** **М.ЭНХБОЛД**
**ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ
АХУЙН САЙД** **Д.ТЭРБИШДАГВА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 03 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 76

Улаанбаатар хот

Хэлэлцээр батлах тухай

Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

2007 оны 2 дугаар сарын 22-ны өдөр Парис хотноо гарын үсэг зурсан "Агаарын харилцааны тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах

Франц Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД** **М.ЭНХБОЛД**
**ЗАМ, ТЭЭВЭР, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД** **Ц.ЦЭНГЭЛ**

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэлэлцэх хэсэгт хэвлэв

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 265958
Индекс 14803

☎ 329487
Хэвлэлийн хуудас: 2